

Ljubljana, 28. januar 2020

Komentarji in pripombe k enoletnim projektnim razpisom

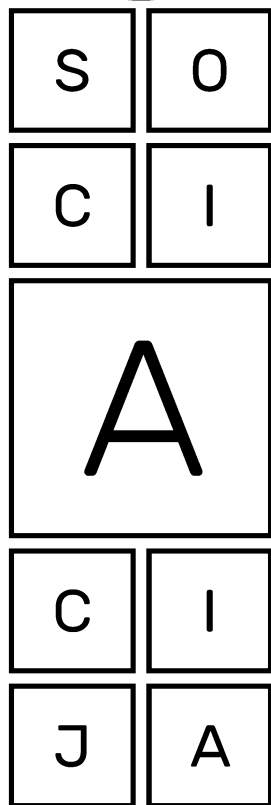
Spoštovani,

tudi letos se v društvu Asociacija odzivamo na enoletne projektne razpise na področjih glasbene, uprizoritvene, intermedijske in vizualne umetnosti (razpisi z oznakami JPR-VIZ-2020, JPR-UPRIZ-2020, JPR-GUM-2020 in JPR-IMU-2020).

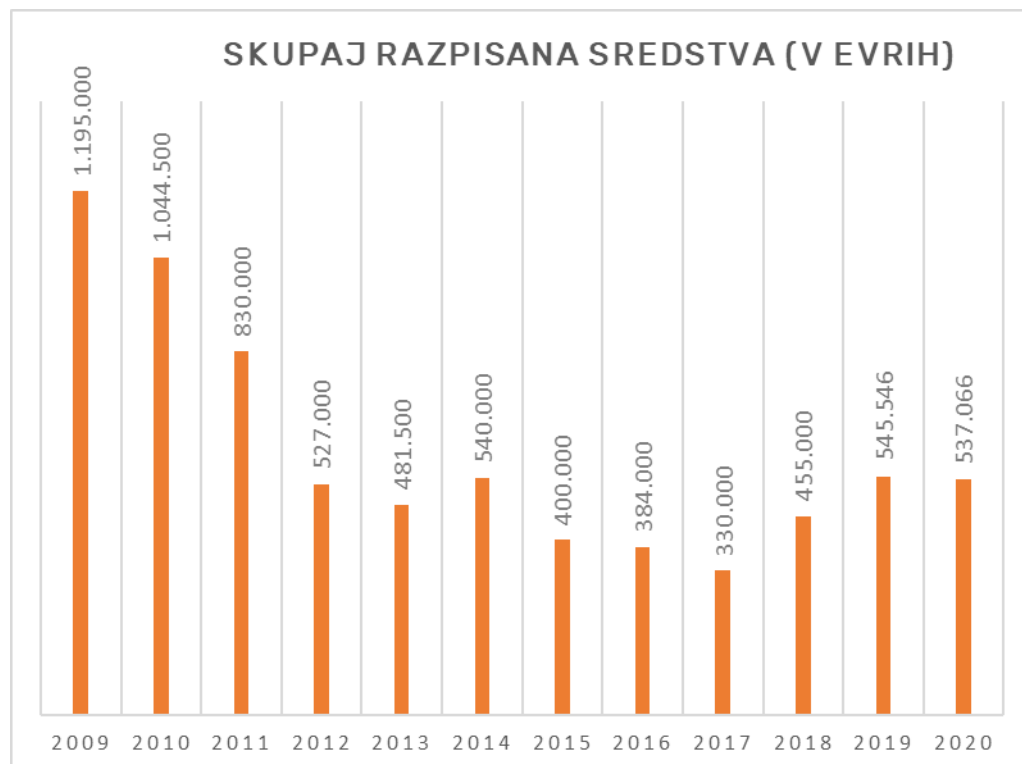
Naj v uvodu izpostavimo lanskoletne delavnice ob pripravi Nacionalnega programa za kulturo, ki jih je organiziralo Ministrstvo za kulturo, kjer so vsi deležniki, od ustvarjalcev do strokovne in zainteresirane javnosti, dobili priložnost, da sodelujejo v diskusiji o idejah, kako izboljšati delovanje kulturnega resorja. Zadnji dve delavnici sta bili posvečeni tudi reformi razpisnih mehanizmov, kar je ena najbolj pomembnih točk javnega kulturnega sistema. Dejstvo je, da so delavnice vnesle prepotrebni dialog med snovalce razpisov in prijavitelje nanje, kar gre zagotovo pozdraviti.

Na začetku moramo zato izpostaviti dve točki kot ideji, ki sta zabeleženi tudi v zapisniku neodvisnega izvajalca omenjenih delavnic in se pojavljata najbolj pogosto. Med pomembnejšimi je potreba po javnih posvetih pred posameznimi razpisi, kjer bi lahko skupaj usklajevali stališča in o razpisu razpravljali tako potencialni prijavitelji kot predstavniki Ministrstva za kulturo. Naslednja stvar je poenostavitev razpisov tudi z uvedbo pavšalov, ki jih v nekaterih primerih koristi tudi že Ministrstvo za kulturo (npr. medijski razpis), veliko pozitivnega pa sta na delavnici o pavšalih povedali tudi predstavnica Ministrstva za javno upravo in predstavnica CNVOS. V tem oziru je treba izpostaviti, da tokratni enoletni projektni razpis kljub jasno izraženi volji zainteresirane javnosti in mnenjem strokovne javnosti ni zabeležil omenjenih dveh pozitivnih praks. Posledica dejstva, da pred razpisom ni bilo javnega pogovora, je, da moramo težave z razpisom ponovno sporočati post festum, ko je razpis v teku in je, kot se je do sedaj izkazalo, majhna verjetnost, da bodo težave odpravljene. Še ena zamujena priložnost, da ministrstvo naslovi tematike, ki nimajo popolnoma nobenih finančnih posledic, bi pa močno pripomogle h kakovosti izpolnjevanja ciljev, ki so sicer zapisani v razpisih. Tudi zato vas pozivamo, da v prihodnje sledite ugotovitvam na javni diskusiji in pred razpisi, ki zadevajo nevladne organizacije in samozaposlene v kulturi organizirate javne razprave.

Glede konkretnih pripomb na letošnji razpis se moramo najprej osredotočiti na najbolj evidentno dejstvo, to so nižja skupna sredstva za enoletni projektni razpis kot preteklo leto. Padeč glede na preteklo leto ni velik, iz 545.546 na 537.066 evrov, vseeno pa kaže obračanje trenda zadnjih nekaj let ob dejstvu, da ima Ministrstvo za kulturo v letu 2020 v proračunu več denarja kot v preteklem letu in na nacionalni ravni še vedno beležimo gospodarsko rast. Iz priloženega grafa je tudi razvidno, da je stanje zares

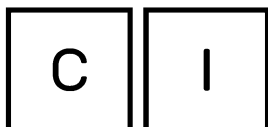
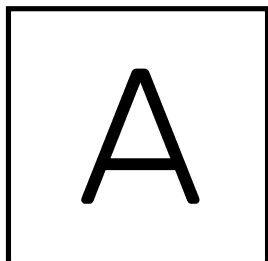
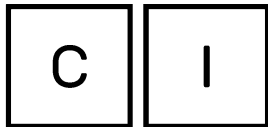
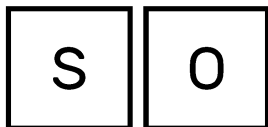
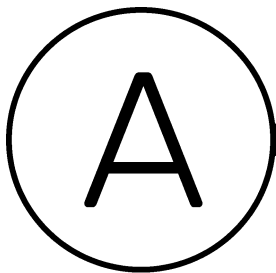

še vedno veliko slabše kot pred leti in vztraja na kriznih številkah izpred šestih do osmih let.

Podrobnejši pregled sredstev po področjih kaže, da so se ta ponovno delila po neznanem ključu. Na intermedijskem in vizualnem področju so sredstva ostala enaka kot preteklo leto, na glasbenem področju so sredstva nekoliko zrasla (iz 170.000 l. 2019 na 190.000 l. 2020), na uprizoritvenem področju pa so padla za več kot petnajst odstotkov (iz 184.546 l. 2019 na 156.066 l. 2020). Ob dejstvu zvišanja proračuna za kulturo je tovrstno znižanje nerazumno, spreminjanje razmerij med področji pa prav tako ne kaže, da je v ozadju sprememb premislek, ki stremi k celostni kulturni politiki.

Nadaljujemo s časovnico objave razpisa, ki glede na preteklo leto tudi beleži nazadovanje. Medtem ko so bili razpisi v preteklem letu objavljeni konec novembra oziroma v začetku decembra, so bili letos objavljeni šele v januarju leta, ko naj bi prijavitelji projekte realizirali. Glede na to, da se razpisi niso bistveno spremenili ali izboljšali, je tovrstna zamuda toliko bolj nejasna, ponovno pa dobitnikom razpisa jemlje čas za kakovostno pripravo in izvedbo prijavljenih projektov. Spomnimo, da glede časovnice obstajajo tudi pozitivna leta, enoletni projektni razpis je bil za leto 2011 objavljen že septembra 2010, za leto 2017 pa v začetku oktobra 2016. Tovrstnim pozitivnim praksam posameznih let bi bilo treba slediti tudi v prihodnjih letih.

Težava vseh področij je tudi vključevanje samozaposlenih v kulturi v same projekte. Seveda je dobrodošlo, da se v projekte vključuje tudi to skupino, kjer je zares velika večina izvajalcev, pa vseeno je letošnja lestvica še bolj problematična od lanskoletne, ki smo jo prav tako argumentirano označili kot neprimerno. Lestvica je letos postavljena relativno, z odstotki, kar v manjših projektih pomeni, da se razmerja spreminjajo zelo hitro, na drugi strani pa je v primeru, da gre za večje skupine, zelo težko zagotoviti ustrezno število samozaposlenih v kulturi. Vključevanje zgolj enega tujega ustvarjalca, ki seveda nima statusa samozaposlenega v kulturi, že pomeni, da prijavitelj pri tem kriteriju ne more dobiti vseh točk.

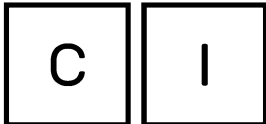
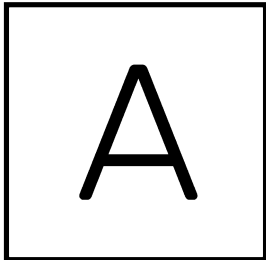
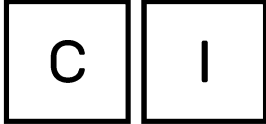
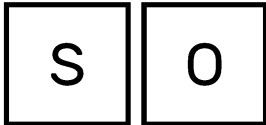
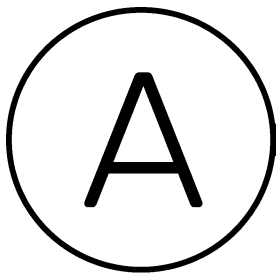
Splošna težava je tudi opredeljevanje prijavitelja glede na področje delovanja, kjer je v razpisih za nekatera področja govora o tem, da mora organizacija delovati pretežno na področju, ki ga prijavlja, drugod pa je postavljen še dodaten kriterij, da mora v preteklem obdobju na tem področju imeti izvedeno tudi določeno število projektov. Metodologijo definiranja, kdo je upravičen prijaviti se na posamezno področje, bi bilo treba poenotiti. Odsotnost poenotene opredelitve gre iskati tudi v dejstvu, da so razpisi ponovno objavljeni ločeno, četudi so bili pred tem vrsto let objavljeni v enotnem razpisu za več področij. Preteklo prakso bi veljalo vrniti.

Vsaj na intermedijskem področju se očitno stvari premikajo v smeri digitalizacije, kar gre na načelni ravni pozdraviti. Poraja se seveda vprašanje, zakaj tega prehoda niso deležna ostala področja.

Kar zadeva specifične posameznih področij, je največ težav na uprizoritvenem področju. Splošna težava je, da je glede na predvideno možno višino zaprosenih sredstev postavljenih toliko omejitev, da so prijavitelji potisnjeni v skrajnosti realizacije. Prijavljeni projekt ne sme biti del drugega financiranega programa oziroma ne sme nastati v koprodukciji, kar je nesmiselno, saj so projekti pogosto obsežnejši in financirani iz naslova različnih virov tudi različnih projektnih sredstev. Slednje ne pomeni dvojnega financiranja, pač pa večkratno financiranje celote iz različnih virov, kjer vsak od virov pokriva določen del celote. Projekti so sofinancirani zgolj do višine 50 % kar pomeni, da bi prijavitelj moral zagotoviti 50 % lastnih sredstev, kar je ob poznavanju razmer na področju iluzorno. Prav tako je na ostalih področjih višina odstotka zaprosenih sredstev ponavadi do 70 %, kar je bolj ustrezno.

Med splošnimi pogoji lahko beremo tudi omejitve, da mora biti projekt, ko je izvajan v Sloveniji, izvajan v slovenskem jeziku. Zahteva bi bila razumna v primeru, da bi bilo ob vključevanju tujih avtorjev možno k projektu vključiti tudi sredstva za podnaslavljanje, tako pa vključevanje tujih avtorjev pomeni predvsem dodaten strošek, ki zopet pade na pleča izvajalca.

Pri postprodukciji so ponovno problematična sredstva, saj izračun pokaže, da je posamezna ponovitev sofinancirana zgolj v višini 1000 evrov, kar je odločno premalo. Omejeno je tudi najvišje število prijavljenih postprodukcij, in sicer na tri pri posameznem prijavitelju, kar v ozadje potiska kakovost

prijavljenih projektov, ki bi sicer morale biti ključno vodilo. Tudi število ponovitev, za katero je predvideno najvišje število točk, v kombinaciji s pozno objavljenim razpisom, kaže na nerazumevanje prostorskih in časovnih kapacitet za izvedbo projektov.

Na intermedijskem področju je pozitivno, da so se na projektni razpis vrnili projekti, na katere se lahko prijavijo nevladne organizacije, kar naj bi sicer bil eden od namenov razpisa. Spomnimo, da so bile v lanskem letu razpisane zgolj delovne štipendije, kar ni bilo ustrezno. Višina delovne štipendije je sicer ponovno padla iz lanskoletnih 6.000 evrov na raven izpred zadnjih nekaj let, tj. 5.000 evrov, kar na tej točki kaže na nazadovanje. Štipendije so preizke glede na omejitve, ki so postavljene.

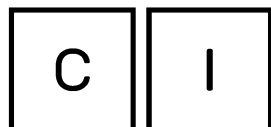
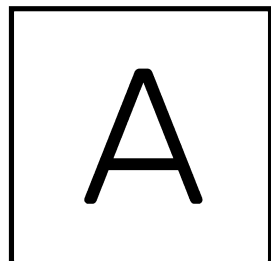
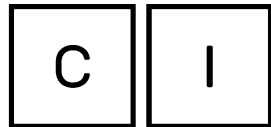
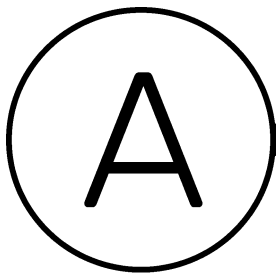
Težava na intermedijskem področju se pojavlja predvsem pri postprodukcijah z omejitvijo, zapisano v poglavju 5.1. *Podpodročje: Produkcija in postprodukcija v Sloveniji*, in sicer: »*Postprodukcija v Sloveniji in zamejstvu obsega ponovitve prvoizvedene produkcije, ki ni starejša od enega leta.*« Ni jasno, zakaj bi postprodukcija morala biti osredotočena zgolj na produkcije, mlajše od enega leta, slednje tudi sicer običajno ni postavljeno kot omejevalni kriterij. Prav tako je pri intermedijskem področju treba izpostaviti, da produkcije izključujejo možnost koproduciranja.

Poleg izpostavljenih skupnih težav pa se specifične pojavljajo tudi na področju vizualne umetnosti. V poglavju 6.2.1. *Organizacija razstavnih in festivalskih projektov* je pogoj, da prijavitelji »*ki nastopajo v vlogi fizičnih oseb, prijavijo le svoj avtorski honorar*«, kar onemogoča, da bi prijavitelji dobili povrnjene stroške materiala, ostalih spremljujočih gradiv ali npr. stroške sodelovanj. V najboljšem primeru je celota prikazana kot avtorski honorar, kar ne odraža realne slike izvedbe. Podobna težava se pojavlja tudi pri poglavju 6.2.3. *Odprti ateljeji*.

Naslednja težava na vizualnem področju je na področju razstavnih in festivalskih projektov pa tudi pri odprtih ateljejih, kjer so obakrat predvidene dodatne točke namenjene programom za pridobivanje občinstva, pri čemer so zagotovljena sredstva občutno prenizka, da bi lahko prijavitelji ob osnovnem programu izvajali še dodatne aktivnosti.

Zaključimo lahko, da tudi letošnji razpis vključuje kar nekaj problematičnih točk, kar, kot smo navedli že v začetku, izhaja predvsem iz pomanjkanja dialoga in posluha za komentarje zainteresirane in strokovne javnosti. Kot je bilo prepoznano s strani širokega kroga deležnikov, bi pred vsakim razpisom morali imeti javno diskusijo, kjer bi skozi argumentirano razpravo pogledali posamezne točke preteklega razpisa. Le na ta način lahko zares dobro izvršujemo tudi poslanstvo kulture in kulturne politike ter izpolnujemo cilje, postavljene v razpisih.

Za vsa dodatna pojasnila ostajamo na voljo.

S spoštovanjem,

Društvo Asociacija

DRUŠTVO ASOCIACIJA
–društvo nevladnih organizacij in
posameznikov na področju kulture

PISARNA
Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

SEDEŽ
Metelkova 6, 1000 Ljubljana

+386 (0)1 4341 244
+386 (0)51 773 611

info@asociacija.si
www.asociacija.si

DAVČNA ŠTEVILKA
38450666 (nismo dav. zav.)

MATIČNA ŠTEVILKA
1768875

TRR
SI56 61000 0014575 664
(pri DH d.d.)